

STORTINGET

Representantforslag 8 S

(2022–2023)

fra stortingsrepresentantene Mímir Kristjánsson og Bjørnar Moxnes

Dokument 8:8 S (2022–2023)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mímir Kristjánsson og Bjørnar Moxnes om å endre EØS-loven etter islandsk modell for å sikre Norges handlingsrom og nasjonale interesser overfor EU

Til Stortinget

Bakgrunn

Dette forslaget har til hensikt å endre forrangsbestemmelsen i lov om gjennomføring i norsk rett av hoveddelen i avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) m.v. (EØS-loven), for å styrke det norske demokratiets handlingsrom til å ivareta viktige nasjonale interesser.

Forslagsstillerne viser til at flertallet på Stortinget på ulikt vis har uttrykt ønske om å utnytte handlingsrommet i EØS-avtalen for å sikre viktige nasjonale interesser. I Hurdalsplattformen fastslås følgende:

«Regjeringen skal jobbe mer aktivt for å fremme norske interesser innenfor rammene av [EØS-]avtalen, og handlingsrommet i EØS-avtalen skal tas i bruk med særlig vekt på å sikre nasjonal kontroll på områder som norsk arbeidsliv, energi og jernbane.»

Også Sosialistisk Venstreparti og Fremskrittspartiet har tatt til orde for å utnytte handlingsrommet i EØS-avtalen.

Forslagsstillerne deler regjeringas mål om å bruke handlingsrommet for å sikre nasjonal kontroll over norsk arbeidsliv, energi og jernbane med mer, og ønsker konkrete grep for å oppnå målet.

Forrangsbestemmelsen i EØS-loven er lovens § 2, som i dag lyder:

«Bestemmelser i lov som tjener til å oppfylle Norges forpliktelser etter avtalen, skal i tilfelle konflikt gå foran andre bestemmelser som regulerer samme forhold. Tilsvarende gjelder dersom en forskrift som tjener til å oppfylle Norges forpliktelser etter avtalen, er i konflikt med en annen forskrift, eller kommer i konflikt med en senere lov.»

Forslagsstillerne mener ordlyden i denne bestemmelsen bør endres for å tydeliggjøre handlingsrommet for å ivareta norske interesser når det er nødvendig. Et eksempel på hvordan nasjonalt handlingsrom kan styrkes i lov er den islandske EØS-lovens artikkel 3, gjengitt som følger på stortinget.no:

«Statutes and regulations shall be interpreted, in so far as appropriate, in conformity with the EEA Agreement and the rules laid down therein.»

Formuleringen i den islandske EØS-lovens artikkel 3 om at nasjonale lover og reguleringer skal tolkes i tråd med EØS-avtalen og dens regler, så langt det er hensiktsmessig eller passende, etablerer at Island selv kan tolke EØS-avtalen og tilhørende regelverk, og åpner for at det finnes situasjoner hvor det ikke er hensiktsmessig å tolke nasjonale regler i samsvar med EØS-regler. Hæstiréttur Íslands, Islands høyesterett, har i flere kjennelser vist til artikkel 3 og kommet til at det i disse sakene er hensiktsmessig at nasjonale regler gis forrang.

Dette representantforslaget går ut på å endre den norske EØS-loven slik at den åpner for å gi nasjonale lover og regler forrang når dette er nødvendig og hensiktsmessig, etter inspirasjon fra den islandske EØS-loven.

Den norske EØS-loven bygger på EØS-avtalens protokoll 35 om gjennomføringen av EØS-regler. Protokollens eneste artikkel lyder:

«I tilfelle av mulig konflikt mellom gjennomførte EØS-regler og andre lovregler forplikter EFTA-statene seg til om nødvendig å innføre en lovregel om at EØS-reglene skal gå foran i disse tilfellene.»

EFTAs overvåkingsorgan ESA har i en såkalt grunnlagt uttalelse (Reasoned Opinion 002/20/COL) hevdet at Island ikke oppfyller sine forpliktelser etter EØS-avtalens protokoll 35 med henvisning til den islandske EØS-loven. Island har imidlertid ikke endret sin EØS-lov og har ikke mistet noen rettigheter i det indre marked. Islands EØS-lov bidrar tvert imot til at uenigheter mellom ESA og Island om hvordan EØS-avtalen skal tolkes og anvendes, må prøves i hvert enkelt tilfelle på hvert enkelt saksområde.

31. august 2021 uttalte daværende stortingsrepresentant Sigbjørn Gjelsvik for Senterpartiet til Aftenposten at «Norge bør støtte helhjetet opp om islendingenes viktige prinsipielle kamp for at EU-regelverk må tilpasses nasjonale forhold» og at «kampen for norske interesser må starte umiddelbart etter valget». I samme

artikkel fremgår det at Arbeiderpartiet vil «utnytte handlingsrommet i EØS-avtalen maksimalt».

Å endre forrangsbestemmelsen, slik at Norge får en EØS-lov som tydeliggjør muligheten for å la nasjonale hensyn få forrang når det er nødvendig, er et viktig skritt for å definere handlingsrommet i EØS-avtalen. Et slikt tiltak vil ikke minst være et godt virkemiddel for å nå målet om å sikre nasjonal kontroll på områder som norsk arbeidsliv, energi og jernbane og for å gjennomføre LO-kongressens vedtak om at norske tariffavtaler og norsk arbeidslivslovgivning må gis forrang foran EUs regler, et krav som har bred støtte på Stortinget.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til endring av EØS-loven § 2 for å sikre handlingsrommet, ved at nasjonale lover og regler kan gis forrang når det er nødvendig av hensyn til viktige samfunnsinteresser.

4. oktober 2022

Mímir Kristjánsson

Bjørnar Moxnes